

Fylkesmannen i Vest-Agder

Miljøvern avdelingen

Saksbehandler: Tor Punsvik
Tlf.: 38 17 66 77

Deres ref.: 10.04.2012
Vår ref.: 2012/2238

Vår dato: 15.05.2012
Arkivkode: 434.0

Miljøvern departementet
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Uttalelse til høringsforslag om endringer i erstatningsordninger for husdyr og tamrein

Vi viser til departements høringsbrev av 10. mars, mottatt hos fylkesmannen 12. april i år. Saken har vært drøftet med vår landbruksavdeling, og et utkast til uttalelse ble også sendt Kontaktutvalget for rovviltsaker i Vest-Agder med mulighet for å gi innspill.

Bakgrunn for og innhold i forslag til endringer i erstatningsordningen

Hovedbegrunnelsen som gis for å foreslå endringer i dagens erstatningsordning følger av Soria Moria II, «med sikte på at faktiske rovdyrtap skal erstattes».

De utvalg som har vurdert dagens ordning har sett på både ordningen som gjelder for bufe og for tamrein. Da Fylkesmannen i Vest-Agder ikke har erfaringer med å forvalte regelverket som gjelder tamrein vil vi her kun omtale forhold knyttet til bufe og erstatningsordninger i det. Fylkesmannen har med interesse lest det utvalgsdokumentet som omhandler bufeproblematikken.

Utvalget mener det er flere elementer i dagens ordning som kan forbedres, og foreslår følgende endringer:

- forenklet skadedokumentasjon
- begrensning av skjønnsrommet
- gjennomgang og forenkling av erstatningssatser
- videreføring av normal tapsprosjektet
- bedre datagrunnlag og kvalitetskontroll på besetningsnivå
- bedre samordning av relevante databaser
- styrking av koblingen mellom erstatning og tapsreducerende tiltak

I tillegg til justering av dagens ordning har utvalget vurdert følgende alternative erstatningsmodeller:

- foretaksdifferensiert erstatning
- geografisk differensiert erstatning
- erstatning av alt tap på beite
- forhåndserstatning

Utvalget anbefaler en nærmere utredning av to mulige modeller for fremtiden. En modell som innebærer en geografisk differensiert erstatning og en som innebærer erstatning for alt tap på beite.

Vest-Agder faller innenfor rammen av den ene av disse modellene, nemlig den som utvalget beskriver som «områder uten faste forekomster av rovvilt», og som foreslår:

- forutsetter samme erstatningsordning som i dag
- krav til skadedokumentasjon er den samme som i dag

I vår videre høringsuttalelse vil fylkesmannen i hovedsak omtale denne modellen, som vi etterhvert har lang erfaring i å forvalte etter.

Rovviltskader på bufe i Vest-Agder og håndtering av erstatningssøknader

Vest-Agder er et betydelig bufefylke, og i tillegg til beitedyr fra fylkets egne saueholdere tilføres et betydelig antall sau fra nabofylket Rogaland inn på utmarksbeite i Vest-Agder. Som for øvrige fylker i rovviltregion 1 er det ikke satt bestandsmål for de store rovpattedyra i Vest-Agder. Gjennom en omfattende kartlegging de seinere åra har vi nokså god oversikt over utbredelsen av en tett bestand av kongeørn i Region 1, og dermed også Vest-Agder. Gaupa opptrer her regelmessig, og i løpet siste jakt sesong ble tre individer felt under ordinær kvotefri jakt. Bestandene av rødrev er også gode. År om annet får fylket og landsdelen besøk av streifende ulv og bjørn, og særlig førstnevnte kan erfaringsmessig gjøre omfattende skade på bufebesetningene.

Siste beitesesong ble det kun påvist 2 skader voldt av freda rovvilt i Vest-Agder; et kje tatt av kongeørn og ei søye drept av bjørn. Året før, i 2010, hadde vi et fåtalls kongeørnskader, men i grensetraktene mellom Agderfylkene ble over 40 dokumentasjoner av ulveskader påvist av SNO. Dette for å illustrere svingningene vi i Vest-Agder opplever fra år til år i rovvilt- og skadeproblematikk.

En av hovedutfordringene for både bufenæringen og rovviltforvaltningen er at det kun er en liten andel av de beitedyr som forsvinner i utmarka som blir funnet. Av disse funnene er det igjen en mindre del som kan gjøres rede for av Statens Naturoppsyn når det gjelder tapsårsaker. Gjennom bl.a. flere gjennomførte dødspeileprosjekter har vi fått avdekket at naturen i mange områder er brutal for bufe, og med årwise høye tap uavhengig av rovviltangrep.

Med dette bakgrunnsteppet vil praktisering av erstatningsordningen lett oppfattes som litt tilfeldig i vårt fylke, der en eller flere dokumentasjoner av skader voldt av freda rovvilt kan utløse store erstatningsutbetalinger. I andre områder med tilsvarende tap, og ofte lokal mistanke om rovviltangrep, kan nødvendig dokumentasjon mangle. Regelverket åpner i liten grad for å kompensere disse tapene gjennom dagens erstatningsordning.

I sin behandling av erstatningssøknader praktiserer fylkesmannen inndeling av forskjellig normaltapsprosent knyttet til geografi; skogbeite, høyereliggende skogbeite og snaufjell. Ved beregning av normaltap i den enkelte besetning tas det også hensyn til faste parametere i husdyrholdet som organisert beitebruk, husdyrkontroll, vaksinasjoner og omfang av tilsyn. Rommet for fylkesmannens skjønn vil gjerne begrenses til hvor stor og i hvilken utstrekning innflytelsessonen skal være rundt de dokumentasjoner av skader voldt av freda rovvilt som SNO har foretatt. Her er det en krevende øvelse å være forutsigbar og enhetlig i behandlingen, men det sier seg sjøl at de «punktskader» som gjerne hefter med kongeørn og gaupe fortoner seg annerledes enn når streifende ulv har voldt skader over større og flere områder.

Fylkesmannens vurderinger og anbefalinger

Fylkesmannen har stor forståelse for den oppfatning som det nedsatte utvalget tilkjennegir; at det ikke finnes en ny, enhetlig og enkel modell for ny erstatningsordning i Norge som et samlet utvalg med dagens kunnskapsnivå kan anbefale. Fylkesmannen deler også oppfatning om at det skal tilstrebes en ordning der faktiske rovvilttap skal erstattes, men ser at dette i praksis er vanskelig i vårt fylke med så store mørketall som vi har for tap av bufe på beite.

Fylkesmannen er positiv til en geografisk todeling av landet når det gjelder erstatningsordning, men er generelt skeptisk til en felles ordning der alt tap på beite utover et valgt nivå erstattes. En slik ordning vil også etter vårt skjønn være svært komplisert og ressurskrevende å praktisere. I Vest-Agder har vi kun beskjeden erfaring med å erstatte tap av andre årsaker enn rovvilt, og den er gjerne begrenset til situasjoner der eksempelvis alveld er påvist på dyra. Fylkesmannen mener det bør være mest mulig felles retningslinjer for de to erstatningsordningene som praktiseres. I dag krever begge et kvalifisert tilsyn, men det er kun for den generelle tapserstatning det kreves oppgitt individnummer på dyra som søkes erstattet. Seinere i brevet utdyper vi det særlige behovet vi ser for å få dette kravet inn også når det søkes erstatning for rovviltskader.

Da departementet i 2005 hadde på høring forslag om forhåndserstatning var Fylkesmannen i Vest-Agder svært kritisk til dette, og det er vi fremdeles. I et fylke som vårt, med over 400 saueiere og store årvisse svingninger i skadeproblematikk, ville dette være svært vanskelig å praktisere.

Fylkesmannen gir sin tilslutning til den modell som skisseres for fylker uten faste bestander av rovdyr, sjøl om nevnte tette forekomster av kongeørn og spredte forekomster av gaupe er til stede i Vest-Agder. Vi har gjennom mange år drøftet hvordan vi kan kvalitetssikre arbeidet med erstatningssøknader bedre; internt hos fylkesmannen, innen Kontaktutvalget for rovviltsaker i Vest-Agder og i dialog med nabofylker. Vi tror de naturgitte forholdene våre setter klare begrensninger når det gjelder å øke den lave oppklaringsprosenten på tapte bufe slik vi i dag erfarer det i Vest-Agder vesentlig.

Det har også vært utallige diskusjonsrunder i vårt Kontaktutvalg for rovviltsaker på hvordan vi kan bruke FKT-midler til å redusere tap og konflikt. I all hovedsak har derfor disse midlene i Vest-Agder vært kanalisert til tiltak som kan avdekke tap og skader, samt til å bygge en beredskap for å felle skadegjørende individer. Når det gjelder førstnevnte tiltak mener vi etablering av et miljø av kadaverhundekvipasjer kan være en farbar vei for å øke oppklaringsprosent av tapte dyr, samt tidlig avdekke av skadesituasjon. I 2012 satses det svært aktivt på dette temaet i Vest-Agder, i samarbeid mellom næringsorganisasjonene, fylkesmann, Vest-Agder Jeger- og Fiskerforbund og Norske Kadaverhunder. Det ble i 2011 etablert et interkommunalt skadefellingslag i Vest-Agder, bygd på et tidligere privat drevet skadefellingslag.

Fylkesmannen i Vest-Agder ser positivt på de forslag til samordning av data m.m. som utvalget skisserer, men ser ut fra egen erfaring et tiltak som ikke omtales og som vi ser et stort behov for å fokusere i neste punkt.

Forslag til forbedringspunkter

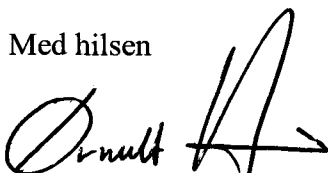
Dagens erstatningsordning er i stor grad basert på tillit til at de data som framgår av erstatningssøknader er riktige, og mulighetene til å etterprøve disse er normalt begrenset.

Fylkesmannen anmeldte vinteren 2011 en saueeier i fylket for omfattende bedrageri og underslag av statlige midler i forbindelse med søknad og utbetaling av rovvilterstatninger etter sesongen 2010. Denne saken er stadig under politietterforskning. Fylkesmannen og Mattilsynet har her samarbeidet svært tett med politiet.

Ved søknad om rovvilterstatning oppgir søker ikke individnummer på de dyra som søkes erstattet. I forbindelse med politietterforskningen i ovennevnte sak har det derfor vist seg vanskelig å spore skjebnen til bufe som mistenkes omsatt på markedet, samtidig som de søkes erstattet tatt av freda rovvilt. Det ville vært langt lettere å følge disse dyra, og få gjort rede for dem, om det i søknad om skader voldt av rovvilt framgikk hvilke individnummer de omsøkte dyra har. Dette nummeret skal følge dyret fra fødsel til død, og det burde etter fylkesmannens oppfatning ikke være veldig ressurskrevende for søker eller saksbehandler om det krevdes at individnummer framgikk av erstatningssøknad.

En annen betydelig utfordring er at det er et betydelig antall bufe i Vest-Agder som er på utmarksbeite når fristen for å søke rovvilterstatning utløper 1. november. Dette kan være for bevisst å bruke lavereliggende beiteområder, eller fordi saueeier ikke har klart å samle inn alle dyra ennå. Det vil kunne være naturlig for dyreeier å søke erstatning for dyr vedkommende ikke har kontroll over hvis rovviltskader er påvist i området. Fylkesmannen mistenker at det kun er en mindre del av disse påsøkte dyra våre søkere melder fra om hvis dyra dukker opp etter søknadsfristens utløp, og dermed tilbakebetaler erstatning for. En utsatt søknadsfrist til nyttår ville forbedret dette forholdet betraktelig.

Med hilsen

Ørnulf Haraldstad (e.f.)
miljøverndirektør

Katrine Skajaa Gunnarsli
sjefingeniør

Kopi sendt e-post fra saksbehandler:

Rovviltnemnda i Region 1 v/ sekretær Anders Braa
Kontaktutvalget for rovviltsaker i Vest-Agder
Fylkesmannens landbruksavdeling, her
Øvrige fylkesmenn
Direktoratet for naturforvaltning
Vest-Agder Fylkeskommune